herpy

GECKOR

Giant bent-toed gecko

Cyrtodactylus irianjayaensis

Cyrtodactylus irianjayaensis är en stor, kraftig och nattaktiv markgecko från regnskogen i västra Nya Guinea, med skarpt tecknade band och långa, vassa klor. Arten är sällsynt i terrarier, kräver hög luftfuktighet och sval värme och passar bäst för en hållare som har haft geckor förut.

Familj: Gekkonidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-35 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**90 × 45 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**21-23 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter och ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**100-130 dagar** vid 24-27 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Kunskapsbrist (DD)**

Om arten

Cyrtodactylus irianjayaensis är en stor och kraftigt byggd gecko i släktet *Cyrtodactylus*. Vuxna djur blir över 30 cm inklusive svans, och de 30-35 cm i faktarutan är en uppskattning. Kroppen är täckt av små knölar, och teckningen består av mörka tvärband på en ljusare grund. Bandens kant är tandad, och det är det mest använda kännetecknet när arten ska skiljas från *C. louisiadensis*, som den länge förväxlades med. Tårna är långa och böjer sig lätt i leden, och alla fötter har stora, skarpa klor.

Arten beskrevs 2001 av Herbert Rösler utifrån djur från västra Nya Guinea. Det vetenskapliga artnamnet syftar på typlokalen, den tidigare indonesiska provinsen Irian Jaya. Dessförinnan såldes djuren som en nyguineansk form av *C. louisiadensis*. En senare genomgång av släktets arter på Nya Guinea har skilt de två åt.

Geckon är ett rovdjur som äter stora byten, och den har rykte om sig att vara känslig. Det stämmer inte om kraven på fuktighet och temperatur är uppfyllda. Den är inget djur för hantering. Den stressas lätt och kan ge ett rejält bett med klor och käkar. Å andra sidan är den spännande att titta på på kvällen, när den kommer fram och jagar. Livslängden är inte dokumenterad, och de 10-15 åren i faktarutan är en uppskattning utifrån andra stora geckor.

Utbredning och livsmiljö

Cyrtodactylus irianjayaensis finns i västra delen av Nya Guinea i Indonesien, i området kring Fågelhuvudet (Doberaihalvön) med ön Salawati och Sorongtrakten. Det finns också registrerade fynd längre söderut, vid Kaimana och Fakfak, men de är inte bekräftade i facklitteraturen.

Uppgifter om att arten också finns i Papua Nya Guinea är oklara. Släktets arter på Nya Guinea har delats upp, och tidigare uppgifter omfattar sannolikt flera arter. Med säkerhet är arten bara känd från typlokalen, men den är sannolikt långt mindre undersökt än det antyder.

> **Naturlig utbredning:** Indonesien.

LIVSMILJÖ

Arten lever i fuktig tropisk skog, där den håller sig på marken och på de nedersta grenarna, stammarna och klippstyckena. Den är delvis marklevande och klättrar bara lågt. På dagen gömmer den sig i håligheter, under bark och under nedfallna stammar, och på natten går den på jakt.

Den kommer från en sval tropisk miljö där det aldrig är torrt. Luften är mättad med fukt, och djuren kan ligga och plaska i vatten med jämna mellanrum. Det finns bara få mätningar från livsmiljön. De temperaturer som rekommenderas i terrariet bygger därför på erfarenheter från fångenskap och inte på mätningar i naturen.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett terrarium på minst 90 × 45 × 60 cm (längd × bredd × höjd). Arten är stor och kraftig, och den använder både golv och låga grenar, så golvytan är viktigare än höjden. Ett par behöver mer plats, särskilt mer golvyta.

Inred med tjocka grenar, korkbark och korkrör på olika höjder. Det ska alltid finnas minst ett tätt gömsle, för djuret känner sig bara tryggt när det kan krypa in. Växter, lövförna och områden med levande sphagnum håller fukten och ger skydd. Som botten används en tjock, fuktig blandning av kokosmull och torv, gärna med ett lager sphagnum ovanpå. Infångade djur kan ha parasiter, så håll nya djur åtskilda och låt kontrollera dem.

TEMPERATUR

Cyrtodactylus irianjayaensis kommer från svala tropiska områden och är inte ett djur som sitter i värmen. På dagen ska det vara 22-26 °C, och på natten får temperaturen sjunka till 21-23 °C. Håll hela terrariet mellan 21 och 27 °C. Vid rumstemperatur inom de gränserna trivs arten och förökar sig.

Det ska inte finnas något varmt ställe som hos ökenarter. Använd ingen solplats eller värmelampa, och placera terrariet på ett svalt ställe utan direkt sol. Kommer temperaturen upp omkring 30 °C torkar luften ut, och djuret blir stressat. En digital termometer vid botten och en högre upp visar om temperaturen håller sig.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kräver hög luftfuktighet, 70-100 %. Spraya terrariet ordentligt minst två gånger om dagen, så att botten och bladen är blöta, och håll botten ständigt fuktig utan att den står i vatten. Goda ventilationsöppningar är nödvändiga, så att luften inte blir stillastående och unken.

Geckon använder regelbundet vatten att ligga i. Ställ fram en skål med färskt vatten som är stor nog för att hela djuret ska kunna sitta i den, och byt vattnet ofta.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och kräver inte starkt ljus. Vanlig, svag belysning 12 timmar om dagen är mer än nog, och ett svagt månljus kan användas för att följa djuret på natten. UVB är inte dokumenterat som nödvändigt för arten. Ett svagt UVB-ljus för skuggdjur kan vara en extra säkerhet, om det finns skugga och gömslen i hela terrariet.

Använd inte starka spotlampor. De värmer och torkar ut terrariet, och arten undviker starkt ljus.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

C. irianjayaensis är en glupsk jägare och äter stora byten. Huvudfodret är insekter som kackerlackor, stora syrsor och gräshoppor. Då och då kan en nyfödd mus ges som omväxling. Insekterna får inte vara större än djurets huvudbredd.

Pudra insekterna med kalk vid varannan utfodring och vid varje utfodring när honan lägger ägg. Ge dessutom ett vitamintillskott med D3 då och då. Mata vuxna djur 2-3 gånger i veckan på kvällen och välj mindre byten till ungdjur, som matas oftare.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är lugn men stressas lätt och bör inte hanteras. Den har långa, skarpa klor och kan bita riktigt hårt. Arbeta långsamt i terrariet och håll avstånd till djurets gömställe, så att det inte skräms. Djuren är aktiva på natten, och på dagen gömmer de sig.

De flesta hålls enskilt eller som par. Det är inte dokumenterat om flera honor kan hållas ihop, och två hanar bör inte hållas ihop. Som med andra arter i släktet är det klokt att ha ett extra terrarium för att skilja djuren åt om det blir oro.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet kan bestämmas på hanens hemipenisbulor vid svansroten och på de preanala porerna framför kloaken. Ålder eller vikt vid könsmognad är inte dokumenterade för arten. Som tumregel för stora geckor bör både hanar och honor vara fullvuxna innan de sätts ihop. Honor som sätts i avel för tidigt förlorar kalk och kan få bestående skador.

PARNING

Det finns bara få uppgifter om parningen. Arten förökar sig vid rumstemperatur året runt. En särskild vintervila är inte dokumenterad. Sätt hanen hos honan i hennes terrarium, och håll ögonen på parningen. Skilj djuren åt om honan jagas eller bits.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Geckon lägger ägg. Antal och intervall är inte dokumenterade för arten, men som hos de flesta arter i släktet lägger honan sannolikt ett eller två ägg åt gången och bara ett par gånger om året. Äggen grävs sannolikt ner i substratet, till exempel vid foten av en växt, så ge honan en djup, fuktig äggläggningsplats. En del av äggen kan vara obefruktade.

INKUBATION

Äggen flyttas till en låda med fuktig vermikulit, där blandningen är fuktig men inte våt, och de bör inte vändas. Kläckningstemperatur och varaktighet är inte dokumenterade för arten. De 24-27 °C och 100-130 dagar i faktarutan är uppskattningar, och kläckningen kan ta längre. Håll temperaturen jämn och undvik temperaturer över 28 °C.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Det finns bara få erfarenheter av uppfödning av ungarna. Använd en liten låda med fuktigt underlag, gömslen och lågt vatten, och håll temperaturen på omkring 22-24 °C. Ge små insekter som hoppstjärtar och små syrsor med kalk så snart ungarna har börjat äta. Dela ungarna tidigt om det uppstår bett eller någon halkar efter.

Hälsa och vanliga misstag

Cyrtodactylus irianjayaensis är inte dokumenterad för specifika sjukdomar. De mest sannolika problemen beror på fel miljö och är kända från besläktade geckor:

- Värme över 27 °C eller för torr luft, som ger stress och dålig aptit.
- Mögel och hudproblem i ett substrat som är konstant blött och dåligt ventilerat.
- Parasiter hos infångade djur. Låt undersöka ett träckprov hos en veterinär med erfarenhet av reptiler.
- Kalkbrist, om fodret inte tillsätts kalk, särskilt hos honor som lägger ägg.
- Bett och stress, om djuret hanteras eller har för få gömslen.

Sök veterinär om geckon tappar i vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slö.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.